

POZICIJA

2012 m. Nr.4.

LIETUVOS ŽMOGAUS TEISIŲ ASOCIACIJOS INFORMACINIS LEIDINYS

Leidžiamas nuo 1989 metų

LŽTA ATSTOVAUJA:

Tarptautinei Žmogaus Teisių Gynimo Federacijų Lygai
FIDH (būstinė Paryžiuje)
www.fidh.org

Europos Žmogaus Teisių Asociacijai
AEDH (būstinė Paryžiuje)
www.eu.org

Tarptautinei Helsinkio Žmogaus Teisių Federacijai
IHF (reformuojama)
www.ihf-hr.org

Asociacijos komitetas

Garbės pirmininkas -
Viktoras PETKUS
(Lietuvos Helsinkio grupės pirmininkas)

Pirmininkas -
Vytautas BUDNIKAS
(“Pozicijos” vyr. redaktorius)

Asociacijos steigėjai:

Egidijus BIČKAUSKAS
(teisėininkas, Kovo -11-tosios Akto signataras)
Antanas BURACAS
(akademikas)
Stasys BUŠKEVIČIUS
(politikas)
Arimantas DUMČIUS
(habil. dr., profesorius, LR Seimo narys)
Stanislovas DOBROVOLSKIS
(kunigas, vienuolis)
Bronius GENZELIS
(profesorius, Kovo11-tosios Akto signataras)
Romas GUDAITIS
(rašytojas, Kovo11-tosios Akto signataras)
Egidijus KLUMBYS
(gydytojas, Kovo11-tosios Akto signataras, LR Seimo narys)
Bronius KUTAVIČIUS
(kompozitorius)
Justinas MARCINKEVIČIUS
(rašytojas, poetas)
Vytautas MARTINKUS
(rašytojas)
Algimantas NASVYTIS
(architektas)
Kęstutis LAPINSKAS
(LR Konstitucinio Teismo pirmininkas 2008-2011 metais, Kovo11-tosios Akto signataras)
Juozas OLEKAS
(gydytojas, LR Seimo narys)
Juras POŽELA
(akademikas)
Pranas RACIŪNAS
(kunigas, vienuolis)
Kazimieras UOKA
(Kovo -11-tosios Akto signataras)
Stasys UOSIS
(habil. dr., profesorius)

PILIEČIŲ KONSTITUCINES TEISES RIBOJA ĮSTATYMAI

Šiandienos mūsų visuomenę kamuojantis nepasitenkinimas teisėtvara, valstybės teisine sistema verčia manyti, kad žmonės neturi nei lygių teisių, nei vienodų galimybių, jaučiasi socialiai nesaugūs ir nusivylę savo valstybe. Šį nusivylimą patvirtina masinė piliečių emigracija – iš Lietuvos jau emigravo daugiau kaip 700 tūkst. piliečių.

Lietuvos Respublikos Konstitucija teigia, jog aukščiausią suverenią galią Tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus (4 str.). Tiek per išrinktus atstovus, tiek ir tiesiogiai Konstitucija garantuoja Lietuvos piliečiams teisę dalyvauti valdant savo šalį (33 str.). Konstitucija piliečiams laiduoja teisę laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas, jei tik šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams. Konstitucija taip pat garantuoja, jog prieš įstatymą visi asmenys yra lygūs, kad žmogaus teisių negalima varžyti ir negalima teikti privilegijų įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu (29 str.), o svarbiausi Valstybės bei Tautos gyvenimo klausimai sprendžiami referendumu (9 str.). Taigi šalies pagrindiniame įstatyme yra įtvirtintos svarbiausios nuostatos, užtikrinančios piliečių lygiateisiškumą, demokratinės valstybės raidą ir tautos gyvybingumą. Jos leidžia žmonėms kurti savo valstybę ir pilietinę visuomenę.

(Nukelta į 2 p.)

Visuomenės atstovų susitikimas su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjais

LABAI SVARBI YRA TEISĖJŲ VERTYBINĖ ORIENTACIJA

Prieš porą metų Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (LVAT) surengė susitikimą su visuomenės atstovais, kurio metu administracinių teismų teisėjai turėjo galimybę išgirsti žmonių nusiskundimus teismų darbu ir palinkėjimus teisėjams būti jų tikrais ginčų arbitrais, o ne valstybės atstovais, įteisinančiais valdžios daromus įstatymų pažeidimus.

Pirmasis susitikimas paliko gerą įspūdį ir teikė vilčių, kad teismuose prasidėjo esminės permainos.

Šiomet lapkričio 8 dieną tęsdamas savo tradiciją LVAT vėl surengė teisėjų ir visuomenės atstovų apvaliojo stalo

(Nukelta į 2 p.)

diskusiją „Administraciniai teismai ir visuomenė: vertybių apsauga ir dialogas“. Joje kartu su LVAT pirmininku R. Piličiausku dalyvavo Vilniaus apygardos administracinio teismo pirmininkė Ina Kirkutienė, LVAT teisėjai jų padėjėjai taip pat Lietuvos žmogaus teisių asociacijos, VšĮ „Konstitucinių teisių gynimo agentūros“, Lietuvos žaliųjų judėjimo, Nacionalinio pareigūnų profesinių sąjungų susivienijimo bei Lazdynėlių bendruomenės atstovai. Diskutuota apie administracinių teismų veiklą, viešojo intereso gynimo svarbą administraciniuose teismuose.

Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas Vytautas Budnikas pažymėjo, kad visuomenei labai svarbi yra teisėjų vertybinė orientacija. Teismai atstovauja valstybei, yra pagrindinė valstybės teisminė valdžia. O piliečiai visuomenininkai, ginantys viešąjį interesą, iš esmės taip pat atstovauja ne savo asmeniniams, o bendriesiems interesams. Taigi jie atstovauja valstybės interesams. Vadinasi šie interesai sutampa. Tačiau kyla klausimas: kodėl teisėjų požiūris į visuomenininkus dažniausiai būna neigiamas? Juk visuomenininkai, skirtingai nei valstybės tarnautojai, dirbdami visuomenės labui eikvoja savo asmeninį laiką ir nuosavas lėšas. Šie žmonės dažniausiai padeda visuomenei ginti jos svarbiausias vertybes. Didėjant visuomenės nusivylimui, jų sparčiai mažėja. Be pilietinės visuomenės atsvaros valstybė nepajėgs išlikti. Todėl valstybė turėtų visuomenines iniciatyvas ir visuomenininkus remti, o ne atvirksčiai, juos slopinti.

Susitikime aptartas administracinių teismų darbas, išklausti pasiūlymai dėl šio darbo tobulinimo. Daugelis pasidžiaugė, kad bylų nagrinėjimo terminai administraciniuose teismuose ženkliai sutrumpėjo.

Svečiai pozityviai vertino LVAT poziciją, siekiant įtraukti visuomenės atstovų dalyvavimą teismų valdymo institucijose bei įteisinti visuomenės atstovų (tarėjų) instituto įgyvendinimą administraciniuose teismuose. Be to, anot diskusijos dalyvių, būtina gerinti teisėjų socialinę ir ekonominę gerovę.

nuotraukos iš <http://www.lvat.lt>.

PILIEČIŲ KONSTITUCINES TEISES RIBOJA ĮSTATYMAI

Bet realiame gyvenime yra kitaip. Visuomenę kamuojantis nepasitenkinimas teisėtvara, valstybės teisine sistema verčia manyti, kad žmonės neturi nei lygių teisių, nei vienodų galimybių, jaučiasi socialiai nesaugūs ir nusivylę savo valstybe. Šį nusivylimą patvirtina masinė piliečių emigracija – iš Lietuvos jau emigravo daugiau kaip 700 tūkst. piliečių.

Nedemokratiški įstatymai

Esminė žmonių nepasitenkinimo priežastis ta, kad piliečiai realiai negali realizuoti svarbiausių savo konstitucinių teisių ir tiesiogiai dalyvauti valstybės valdyme. Ką nors pakeisti jie taip pat negali, nes Konstitucijos 9 str. įtvirtinta teisė inicijuoti referendumą surinkus 300 tūkst. iniciatorių parašų dėl žymaus gyventojų skaičiaus sumažėjimo praktiškai tapo neįgyvendinama.

Šalies rinkimų įstatymų analizė rodo, kad šiuo metu visi valstybės valdymo svertai yra sutelkti išskirtinai politinių partijų rankose. Konstitucijos 35 straipsnis piliečiams laiduoja teisę laisvai vienytis į bendrijas, politines partijas ar asociacijas, jei tik šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams. Taigi Konstitucijoje nėra jokių diskriminacijos apraiškų nei piliečių, nei jų organizacijų atžvilgiu. Diskriminacija atsiranda Europos Parlamento, Seimo ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymuose, kurie politinėms partijoms suteikia išskirtines galias. Pvz., Europos Parlamento, LR seimo ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymai suteikia teisę siūlyti (kelti) kandidatus tik partijoms. Politinei partijai suteikta teisė kelti nebūtinai savo partijos narį – ji gali kelti ir kitos partijos atstovą ar nepartinį asmenį. Rinkimuose į vietos savivaldos tarybas politinė partija gali siūlyti savo kandidatą ir neturėdama nė vieno nario konkrečiame regione. Nė vienai kitai organizacijai tokia teisė nesuteikta, - konkrečios savivaldybės bendruomenė pagal minėtą įstatymą savo kandidato siūlyti negali, nors būtent ji geriausiai pažįsta ir gali atrinkti tinkamiausius žmones.

Rinkimai prieštarauja Konstitucijai

Tik nuo 2007 metų piliečiai atsikovojo teisę kelti save kandidatais į vietos savivaldos tarybas. Esmė ta, kad iki tol be partijų tarpininkavimo piliečiai neturėjo teisės tiesiogiai kelti savo kandidatūrą. Spaudžiant visuomeninėms organizacijoms ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymu 2007 metų vasario 9 dieną Konstitucinis Teismas nutarimu pripažino, kad Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo 34 straipsnis prieštarauja Konstitucijai. Taigi nuo 2007 metų nepartiniai piliečiai tikraja žodžio prasme teisme atsikovojo konstitucinę rinkimų teisę!

Apie rinkimų sąlygas kandidatais išsikėlusiems nepartiniams piliečiams, apie lygiavertį rungtyniavimą su politinių partijų kandidatais galimybes reikėtų atskiros diskusijos. Pats faktas, kad valstybė finansiškai remia politines partijas, vadinasi ir politinių partijų kandidatus,

rodo akivaizdžią save kandidatais išsikėlusią nepartinių piliečių diskriminaciją.

Net ir po minėto Konstitucinio Teismo nutarimo kandidatų sąrašus savivaldybių tarybų rinkimuose gali teikti tik politinės partijos.

Analogiškai atrodo Europos Parlamento bei LR Seimo rinkimų įstatymai. Vietos bendruomenės, visuomeninės organizacijos ar pilietiniai judėjimai negali kelti savo kandidatų. O politinės partijos gali kelti ne tik savarankiškus kandidatus, bet ir teikti kandidatų sąrašus, pagal kuriuos urmu patenka asmenys, dažnai neturintys jokio supratimo apie įstatymų leidybą ir valstybės valdymą, o neretai ir asmenys, teisti už kriminalinius nusikaltimus. Tokie sąrašai, visuomenės neaprobuoti, pateikiami balsavimui. Visuomenė jų negali keisti. Jai suteikta tik simbolinė sprendimo teisė „reitinguoti“ kandidatus. Be politinių partijų tarpininkavimo piliečiai iki šiol neturi teisės kelti (siūlyti) kitų asmenų kandidatais į vietos savivaldybių tarybas, LR Seimą, Europos Parlamentą. Beje, Konstitucinis Teismas 2010 m. lapkričio 9 d. nutarimu pripažino, kad rinkimų į Europos Parlamentą įstatymas taip pat prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Pilietinės visuomenės teisės ribojamos ir kitais būdais. Jos atstovams neleidžiama dalyvauti rinkimų komisijose. Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) įstatyme sakoma, kad ši komisija sudaroma iš trijų aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą turinčių asmenų, kurie nustatomi iš teisingumo ministro pasiūlytų šešių kandidatūrų, bei trijų aukštąjį universitetinį teisinį išsilavinimą turinčių asmenų, kurie nustatomi iš Lietuvos teisininkų draugijos pasiūlytų šešių kandidatūrų (7 str.). Tame pačiame įstatyme nurodoma, kad VRK sudaroma ir iš partijų pasiūlytų asmenų. Bet partijų atstovams jau nekeliamas reikalavimas turėti aukštąjį teisinį universitetinį išsilavinimą. Apie pilietinės visuomenės atstovus šiame įstatyme apskritai neužsimenama. Formaliai jiems tarsi turėtų atstovauti Teisininkų draugija. Tačiau tai tėra vienos profesijos žmonių grupė, vargu ar galinti pretenduoti atstovauti visuomenei. Iš to darytina išvada, kad politinės partijos, kurios atstovauja vos 5-7 procentams Lietuvos gyventojų, iš esmės yra uzurpavusios visą pilietinę valdžią.

Lygesnės tarp lygių

Konstitucijoje nėra skyriaus ar straipsnio, kuriame būtų įtvirtinta politinių partijų prievolė atstovauti tautai ir valstybės piliečiams. Atvirkščiai, joje sakoma, kad niekas negali varžyti ar riboti Tautos suvereniteto, savintis visai Tautai priklausančių suverenų galių (3 str.). Tiesa, Konstitucija skelbia, kad Aukščiausią suverenią galią tauta vykdo tiesiogiai ar per demokratiškai išrinktus savo atstovus (4 str.). Bet ši nuostata nesuponuoja politinių partijų pareigos atstovauti visai tautai. Net ir pačiame politinių partijų įstatyme nekalbama apie išskirtinį šių juridinių asmenų vaidmenį. Jame nurodoma, kad partijų tikslas - tenkinti savo narių politinius interesus, padėti išreikšti Lietuvos Respublikos piliečių politinę valią, siekti dalyvauti įgyvendinant valstybės valdžią ir savivaldos teisę (2

str.). Taigi niekur nenustatyta, kad piliečių valia valdant valstybę yra patikėta tik politinėms partijoms, kad piliečiai negali pavesti jiems atstovauti visuomeninių judėjimų ar organizacijų atstovams.

Per visą Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį pilietinės visuomenės vaidmuo buvo tik siaurinamas. Pirmajame dešimtmetyje (1994 m.) iš teismų buvo pašalintas tarėjų institutas, susiaurintos visuomenės savivaldos teisės. Taip per du nepriklausomybės dešimtmečius, manipuliudama tariamomis piliečių teisėmis, atskira siaurus interesus tenkinanti šalies gyventojų grupė - politinės partijos - ne konstituciniu keliu pasisavino teisę spręsti už tautą ir visuomenę svarbiausius egzistencijos klausimus.

Sovietmečiu tai darė LKP. Šiandien politinių partijų ne viena. Bet esmė nekinta, nes visos šalies politinės partijos, formaliai turėdamos skirtingas programas, praktiškai vadovaujasi vienintele ideologija – valdyti visuomenę ir valstybės resursus. Šiuo tikslu jos gali jungtis į koalicijas, būti opozicijoje, arba ir viena, ir kita vienu metu. Pvz., Lietuvos Socialdemokratų partija gali būti koalicijoje su Tėvynės Sąjunga – Lietuvos krikščionimis demokratais LR Seime, arba opozicijoje Seime Tėvynės Sąjungai- Lietuvos krikščionims demokratams ir tuo pat metu koalicijoje su šia partija Kauno miesto savivaldybėje. Dešiniojos pakraipos partija gali atstovauti kairiųjų pažiūroms ir, atvirkščiai. Socialdemokratų partija, kuri deklaruoja siekianti užtikrinti didesnę teisingumą ir lygybę, iki šiol atstovavo stambiojo kapitalo interesams, vadovavo neskaidriam ir net nusikalstamam įmonių privatizavimui, o Tėvynės Sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai pataikavo grobuoniškai bankų politikai (turima galvoje nekontroliuojamas bankų paslaugų įkainių didinimas, valstybės skolinimasis nepamatuotai didelėmis palūkanomis, nepriimti CPK pakeitimai, ribojantys bankų galimybes iškeldinti žmones iš paskutinio gyvenamojo būsto). Pastaroji partija, deklaruodama krikščioniškųjų vertybių apsaugą, nežvelgė jokių kliūčių vienytis su Liberalų sąjūdžiu ir Liberalų ir centro sąjunga, kurių doktrinoje daugiausia deklaruojama laisvių be privalomų pareigų, įskaitant pareigas tradicinei šeimai, tautai ir valstybei. Galiausiai iki šiol nei Lietuvos socialdemokratai, nei Tėvynės Sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai arba Tvarka ir teisingumas nė nemėgino aiškintis, kaip tokios partijos kaip Lietuvos Rusų aljansas arba Lenkų rinkimų akcija buvo sudarytos tautybių pagrindu. Tai tik patvirtina politinių partijų siaurų grupinių interesų prigimtį.

Dėsninga, kad susigaudžiusi šiose „demokratinėse“ vingrybėse, didelė piliečių dalis (apie 50 proc. rinkėjų) nedalyvauja rinkimuose. Pusė Lietuvos gyventojų mano, kad rinkimai nėra demokratiški, nes leidžiama rinktis tik iš to, kas yra siūloma. O kandidatus visuomenei iš tiesų siūlo ir atrenka žiniasklaida, kurios didžioji dalis turi aiškiai išreikštą partinę priklausomybę arba yra partijų atstovų valdoma. Pvz., „Valstiečių laikraščio“ akcijas valdo portalas „Balsas.lt“, o pastarasis netiesiogiai yra valdomas darbo partijos lyderio Viktor Uspakich.

Belieka pridurti, kad partinis elitasis rinkimų kampanijos metu turi pakankamas galias įtakoti valstybės in-

stitucijas. Tai parodė Signatarų teismai dėl neva neteisėtų mintingų, rinkimų išvakarėse pakeisti kaltinimai Darbo partijos baudžiamojoje byloje arba perdėtas prokuratūros aktyvumas partijos „Drąsos kelias“ narių atžvilgiu. Todėl susidaro įspūdis, kad šalyje demokratija tėra dūmų uždanga politinių partijų peštynėse dėl valdžios ir įtakos sferų pasidalijimo.

Pačioms politinėms partijoms atsinaujinti trukdo nauja jų finansavimo tvarka, pagal kurią juridiniai asmenys partijų remti negali, o fizinių asmenų aukos yra apribojamos papildomais reikalavimais pastariesiems deklaruoti pajamas bei išlaidas, tokiu būdu verčiant susilaikyti nuo panašaus pobūdžio paramos. Be to, sisteminėms politinėms partijoms iš biudžeto skiriamos visų Lietuvos valstybės, tarp jų ir nepartinių, mokesčių mokėtojų lėšos. Bet, kaip rodo rinkimų patirtis, didžioji visuomenės (mokesčių mokėtojų) dalis nelinkusi deleguoti partijoms jokių savo teisių, o tai reiškia, kad nepartinė visuomenės dalis yra verčiama mokesčiais remti politines partijas nusižengiant pažiūrų ir įsitikinimų laisvės principams.

Svarbu ir tai, kad naujai besisteigiančios partijos valstybės paramos negauna, todėl naujų konkurencingų partijų steigimasis iš esmės tampa neįmanomas. Tuo ir vėl pažeidžiamas ir konstitucinis partijų lygiateisiškumo principas bei piliečių pasirinkimo laisvė.

Diagnozė - valdžia

Ydingą mūsų šalies rinkimų sistemą dar 1994 metais diagnozavo Tarptautinė Helsinkio Žmogaus Teisių federacija, išplatinsi pareiškimą, kuriame nurodyta, kad Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymas prieštarauja demokratijos principams ir tarptautinei teisei, kad jis vertintinas kaip didelės žmonių dalies (nepartinių valstybės piliečių) diskriminavimas ir rinkimų teisių suvaržymas. Pareiškimą, adresuotą Lietuvos valstybės vadovams, tąkart pasirašė Danijos, Estijos ir Latvijos Helsinkio komitetai.

Praėjo 18 metų, bet niekas nepasikeitė. Iškreipta rinkimų sistema suformavo atitinkamą politinį elitą, kuris nėra suinteresuotas jokiomis politinėmis, ekonominėmis ir socialinėmis permainomis. Būtent dėl to piliečiai negali tikėtis realios savivaldos, dalyvavimo teisingumo vykdyme ir panašiai. LR Seimas – įstatymų leidėjas – praktiškai yra darinys politinių partijų, kurios nenori keisti nusistovėjusios tvarkos, arba, vaizdžiai tariant, nenori „pjauti šakos, ant kurios sėdi.“

Nuo 2006 metų visuomeninės organizacijos kasmet teikė LR Seimui siūlymus dėl įstatymų pataisų viešojo (bendrojo) intereso apsaugai gerinti, dėl visuomenės teisės gauti informaciją ir kreiptis į teismus aplinkos klausimais (Orhuso konvencija), ragino Seimą ir Vyriausybę perkelti į nacionalinę teisę Lietuvos ratifikuotų sutarčių nuostatas, harmonizuoti šalies vidaus teisės aktus, kad šie neprieštarautų vienas kitam ir būtų pašalintos landoss korupcijai.

Veltui. Nei ankstesnių, nei praėjusios kadencijos Seimas nerodė intereso stiprinti pilietinę visuomenę. Atvirkščiai, buvo siekiama liberalizuoti viešąjį interesą

saugančius įstatymus (Teritorijų planavimo, Kultūros paveldo ir kt.), riboti piliečių dalyvavimą priimant svarbiausius visuomenei sprendimus: visuomenės atstovams iki šiol neleidžiama teisme ginti viešąjį interesą ir dalyvauti teisingumo vykdyme. Gal tuomet neverta stebėtis, kad iš šalies masiškai bėga piliečiai. Ir bėga ne vien dėl ekonominių sąlygų. Jie tapo svetimi tarp savų - tėvynėje jiems neleidžiama rūpintis savąja kultūra, saugoti savąsias vertybes, dalyvauti valstybės valdyme, spręsti tautos išlikimo klausimus. Valdžiai nerūpi visuomenės nuomonė netgi sprendžiant tautai gyvybiškai svarbų naujosios AE statybos klausimą. Ji nenori, kad į Tėvynę sugrižtų emigravusieji, kad išseivija taptų neatskiriama lietuvių tautos dalis: užsienyje gyvenančių piliečių politinis aktyvumas ribojamas, jiems sudaromos dirbtinės techninės kliūtys balsuoti rinkimuose, ribojamas balsavimo laikas, reikalaujama išankstinės rinkėjų registracijos ir kt. Esant tokiam požiūriui, vargu ar bus sprendžiamos dvigubos pilietybės, teismų pertvarkos problemos, sumažintas privalomas 300 tūkst. iniciatorių parašų skaičiaus referendumui surengti ir kt.

Buvusios ir naujosios Vyriausybės formavimo tvarka atskleidė politinių partijų intelektinę mažakraujystę – vis akivaizdžiau, kad partijos neturi pakankamai kompetentingų nepriekaištingos reputacijos žmonių valstybei valdyti. Svarbiausia, kad jos deleguoja į valdžią asmenis ne pagal sugebėjimus, kompetenciją ir reputaciją, o pagal partinę priklausomybę. Dėl to kenčia valstybės ir visuomenės interesai.

Kita vertus, šiomis sąlygomis iš esmės tampa neįmanomas ir valstybės valdžios elito bei šalies politinio gyvenimo atsinaujinimas. Neatsitiktinai VRK pirmininkas Zenonas Vaigauskas paminėjo, kad nė vienas partijoms atstovaujantis politikas per daugiau kaip du dešimtmečius nepriklausomos Lietuvos įstatymų leidybos metų nėra įregistravęs nė vienos rinkimų įstatymo pataisos, įpareigojančios partijas kandidatais kelti tik savo partijos narius. Nė vienas jų net nemėgino teikti įstatymo pataisų, draudžiančių Lietuvos tautinių mažumų partijas: visos politinės partijos tik imituoja idėjų kovą, o deda visas įmanomas pastangas, kad išlaikytų status quo.

Ką daryti?

Vakarų valstybėse daug diskutuojama apie atstovaujamosios demokratijos krizę. Lietuvoje apie tai prabilo politologai Antanas Kulakauskas ir Saulius Spurga. Tačiau kalbėdami apie demokratijos krizę aiškiai turime identifikuoti, ką turime galvoje: piliečiai nėra nusivylę demokratija ir valstybės esme. Jie nusivylę politine sistema, valdžia ir valdžios institucijomis, kurioms atstovauja politinės partijos. Būtent politinėmis partijomis jie ir nepasitiki. Todėl suprantamas didėjantis jų noras naudotis savo konstitucine teise tiesiogiai dalyvauti valstybės valdyme, ypač kai partijos jiems tinkamai neatstovauja.

Vietos bendruomenės, asociacijos ir kiti pilietiniai judėjimai turi įgyti tokias pat rinkimų teises kaip ir politinės partijos. Pilietinės organizacijos turi įgyti teisę deleguoti savo atstovus į savivaldybių tarybas, Seimą ir

Europos Parlamentą, turėti galimybę rungtyniauti Seimo bei vietos savivaldos rinkimuose ir dalyvauti rinkimų komisijose tokiomis pat teisėmis, kaip ir politinių partijų deleguoti asmenys, – partijoms ir jų kandidatams neturi būti teikiama jokių privilegijų, o jų keliami kandidatai privalo rungtyniauti vienodomis sąlygomis su save išskėlusiais nepartiniais asmenimis.

Tuo tikslu pirmiausia reikia keisti diskriminuojančias rinkimų įstatymų nuostatas, pašalinti iš jų išskirtinę partijų teisę balsavimui teikti nekvestionuojamus savo deleguojamų kandidatų sąrašus.

Visuomenei nepriimtina ir esama politinių partijų finansavimo tvarka, pagal kurią Lietuvos mokesčių mokėtojai, tarp jų ir nepartiniai, priversti finansuoti politines partijas, nors didelė dalis piliečių nepasitiki ir nedeleguoja partijoms jokių savo teisių.

Kadangi piliečiai yra atsakingi už savo valstybę, jie privalo naudotis teise spręsti svarbiausius tautos bei valstybės klausimus. Sumažinę politinių partijų ir padidinę pilietinės visuomenės vaidmenį, galime grąžinti piliečių pasitikėjimą valstybe, sužadinti žmonių kūrybinį aktyvumą, sustabdyti masinę emigraciją ir atverti kelią realioms ekonominėms ir socialinėms permainingoms mūsų šalyje.

Neabejoju, kad rasis šios idėjos priešininkų. Tačiau verta šia tema diskutuoti.

Vytautas Budnikas

*Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas,
Nepartinio demokratinio judėjimo tarybos narys*

**“VILNIAUS ENERGIJA”
PRALAIMĖJO BYLĄ
PRIEŠ P. MARKEVIČIŲ:
VISUOMENĖ TURI TEISĘ
GRIEŽTAI KRITIKUOTI
ŠILUMOS TIEKĖJUS**

Vilniaus Žvėryno bendruomenės vicepirmininkas teisininkas Paulius Markevičius, viešai išsakęs abejones dėl galimai nepagrįstų “Vilniaus energijos” šildymo sąskaitų, neteisėtos šilumos ir karšto vandens apskaitos, nesąžiningų šilumos vartojimo sutarčių sąlygų ir nuotolinio manipuliavimo šilumos tiekimo paramentrais, galutinai laimėjo bylą prieš jį teismuose persekiojusią šilumos tiekėją, nusprendusią, kad vieši P. Markevičiaus pasisakymai kenkia bendrovės reputacijai.

Vilniaus apygardos teismas gruodžio 6 dieną nusprendė, kad visuomenė turi teisę išsakyti kritiką, kad ir kokia griežta ar kandi ji būtų.

UAB “Vilniaus energija” privalės atlyginti teismo išlaidas, siekiančias 5000 litų, kurios, tikėtina, bus padengtos iš šilumos vartotojų mokesčių už šildymą, didindamos ir taip neregėtas aukštumas pasiekusias šilumos kainas.

“Paviešinau paaiškėjusius faktus, kurie kėlė labai daug abejonių, susirūpinimo tiek dėl metrologiškai nepatikrintų apskaitos priemonių, tiek dėl neteisėto šilumos punktų nuotolinio valdymo, tiek dėl šilumos vartojimo sutarčių, kurios buvo pripažintos nesąžiningomis. Visos šios problemos iki šiol iš esmės nėra išspręstos, nes Lietuvoje nėra realiai ginamos vartotojų teisės, o valdžia šių problemų spręsti nenori.

Kai šios aplinkybės buvo paviešintos prieš kelerius metus įvairiose pokalbių laidose per televiziją, radiją, “Vilniaus energija” nusprendė, kad toks paviešinimas aplinkybių, kurias nustatė valdžios institucijos, pažeidžia šios įmonės dalykinę reputaciją”, – sakė P. Markevičius.

Pasak jo, reputacijai kenkia ne vieši pasisakymai, o, tikėtina, nesąžininga šios rubikoninės bendrovės veikla, šilumos rinkos monopolizavimas, neskaidrūs sandoriai ir vartotojų teisės rinktis šildymo būdą masinis ribojimas. “Vilniaus energijos” sprendimas laikytinas ieškiniu prieš visuomenę, už kurį sumokės visi šilumos vartotojai, nes būtent iš jų mokesčių už šildymą UAB “Vilniaus energija”, tikėtina, atlygins iš jos priteistas bylinėjimosi išlaidas.

Jau įsiteisėjusiu Vilniaus apygardos teismo sprendimu nustatyta, kad sprendžiant, ar Civilinio kodekso 2.24 straipsnio, kuriame įtvirtinta asmens teisė reikalauti teismo tvarka paneigti paskleistus duomenis, žeminančius jo garbę ir orumą bei neatitinkančius tikrovės, pagrindu buvo pažeista dalykinė reputacija, būtina atriboti žinią nuo nuomonės.

Teismų praktikoje nagrinėjant civilines bylas yra suformuluoti kriterijai, pagal kuriuos duomenys arba žinios yra atribojami nuo nuomonės. Atribojant žinią ir nuomonę pirmiausia remiamasi šių sąvokų (“žinia” ir “nuomonė”) samprata (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-10-07 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2010).

Pagal Visuomenės informavimo įstatymą, žinia laikomas visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas faktas arba tikri (teisingi) duomenys (2 str. 84 d.), o nuomone – visuomenės informavimo priemonėse skelbiamas požiūris, nusimanymas, nuovoka, supratimas, mintys arba komentarai apie bendro pobūdžio idėjas, faktų ir duomenų, reiškinių ar įvykių vertinimai, išvados ar pastabos apie žinias, susijusias su tikrais įvykiais (2 str. 36 d.).

Taigi, vienas pagrindinių kriterijų, padedančių atriboti žinią nuo nuomonės, yra tai, kad žiniai, skirtingai negu nuomonei, taikomas tiesos kriterijus. Žinia yra laikomas teiginys, kuriuo kas nors yra tvirtinama, pasakoma ar pateikiama kaip objektyviai egzistuojantis dalykas ir tai įmanoma patikrinti. Tačiau atribojant žinią nuo nuomonės įvertinti vien ginčijamą teiginį nepakanka, būtina analizuoti visą straipsnio ar kalbos tekstą, pasisakymo aplinkybes, kontekstą, ryšį su kita pateikiama informacija, sakinio konstrukciją ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006-02-22 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142/2006; 2006-12-20 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-667/2006; 2010-10-07 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-392/2010). Taigi, išvada, ar paskelbta nuomonė ar žinia, gali būti padaryta ištyrus visas bylos aplinkybes.

Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo nuomone, kad nagrinėjamoje byloje ginčijami atsakovo pasisakymai yra nuomonė, o ne žinia. Kaip matyti iš byloje esančių įrodymų, straipsniai ir televizijos laidos, kuriuose pateikti atsakovo pasisakymai, buvo kuriami visuomenei aktualiu klausimu – dėl sąskaitų už šildymą teisėtumo. Tiek straipsnių, tiek televizijos laidų medžiagai parengti žurnalistai kalbino ne tik atsakovą P. Markevičių, bet ir kitus aukščiau nurodytus asmenis. Taigi, buvo stengiamasi visuomenei pateikti įvairias nuomones, o ne konkretaus asmens nuomonę.

Teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad, rengiant straipsnį „Vilniečiai siekia susigrąžinti milijonus iš šilumos tiekėjų“ interneto tinklalapiui www.balsas.lt, dėl interviu buvo kreiptasi ir į apelianto atstovą spaudai N. M., o 2011 m. vasario 21 d. transliuotos televizijos laidos „LNK žinios“ reportaže kalbėjo ir apelianto komercijos vadovas R. G. Taigi, minėtose visuomenės informavimo priemonėse apelianto atstovai, kaip ir kiti pašnekovai, turėjo galimybę pasisakyti. Kaip 2011-07-19 rašte „Dėl laidos „Karštas vakaras“, vykusios 211-03-01“ Nr. 130 (I t., b. l. 122) ir atsiliepime į ieškinį (I t., b. l. 171) nurodė trečiasis asmuo UAB „Baltijos TV“, laida „Karštas vakaras“ buvo orientuota į kasdieninių aktualių temų analizę, diskusiją, nuomonių pasikeitimą dėl visuomenei rūpimų problemų. Tai, kad laidos metu vyko diskusija, patvirtina ir „Karštas vakaras“ vaizdo įrašo kopija (ieškinio priedas Nr. 4).

Kaip atsiliepime į apeliacinį skundą nurodė trečiasis asmuo R. Kalinauskaitė, jos parašyto straipsnio tema – žinia apie 2011-02-11 vykusį Vyriausybės darbo grupės posėdį, kuriame atsakingų institucijų atstovai konstatavo, kad šilumos tiekėjai naudoja metrologiškai nepatikrintus apskaitos prietaisus, ir, kaip matyti iš byloje esančių įrodymų, tuo klausimu buvo kalbinti minėtame posėdyje dalyvavę asmenys. UAB „Laisvas ir nepriklausomas kanalas“ 2011-08-19 rašte „Dėl paskleistos informacijos paneigimo“ nurodė: „Žinių“ laidoje žurnalistai, siekdami paskleisti objektyvią informaciją, papildomai kalbino įvairius kitus asmenis: tiek valstybės institucijų atstovus, tiek UAB „Vilniaus energija“ atstovą. Visų asmenų interviu medžiaga buvo transliuota, kaip jų išsakytas įvykių vertinimas, asmeninė patirtis“.

Apeliacinės instancijos teismas pažymi, jog atsakovas P. Markevičius televizijos laidoje „Karštas vakaras“, patvirtindamas, kad dėsto tik savo nuomonę, nuolat vartojo frazes „aš manau“, „mano nuomone“ (laidos „Karštas vakaras“ vaizdo įrašo kopijos 5:59 min., 6:07 min., 14:25 min., 16:56 min., 17:09 min.).

Atsižvelgiant į aukščiau nurodytas aplinkybes ir remiantis kasacinio teismo nustatytais kriterijais, kuriais turi būti vadovaujama atribojant žinią nuo nuomonės, darytina išvada, kad atsakovas nurodytuose straipsniuose ir laidose išreiškė savo nuomonę, o ne pateikė žinią.

Visuomenės informavimo įstatymo 2 str. 36 d. nurodyta, kad nuomonė gali remtis faktais, pagrįstais argumentais ir paprastai ji yra subjektyvi, todėl jai netaikomi tiesos ir tikslumo kriterijai, tačiau ji turi būti reiškiamą sąžiningai ir etiškai, sąmoningai nenuslepiančią ir

neiškreipiant faktų ir duomenų. Nagrinėjamos bylos atveju Vilniaus miesto 1 apylinkės teismas teisingai nustatė, jog atsakovas P. Markevičius, kaip jis ir pats nurodė savo procesiniuose dokumentuose, savo nuomonę visuomenės informavimo priemonėms pateikė remdamasis valstybės institucijų nustatytais duomenimis.

Atsakovas rėmėsi 2010-10-19 Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės raštu „Dėl UAB „Vilniaus energija“ veiksmų“ Nr. R2-1683 (I t., b. l. 207-209), 2011-01-24 Valstybinės metrologijos tarnybos raštu „Dėl metrologiškai nepatikrintų šilumos ir karšto vandens matavimo priemonių naudojimo“ Nr. S-93-(1.13.) (I t., b. l. 210), 2010-10-26 Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos nutarimu „Dėl UAB „Vilniaus energija“ šilumos pirkimo-pardavimo sutarties su buitiniu šilumos vartotoju“ Nr. 10-654 (I t., b. l. 211-217).

Nors teisėjų kolegija sutinka su apeliantu, kad atsakovas 2011-03-03 Lietuvos metrologijos inspekcijos raštu „Dėl skundų dėl metrologiškai nepatikrintų šilumos ir karšto vandens matavimo priemonių naudojimo (duomenys neskelbtini) name ir dėl galimai nepatikrinto šilumos skaitiklio“ Nr. 13SR-52 remtis negalėjo, kadangi šis raštas buvo parengtas vėliau nei buvo paskelbti straipsniai „Vilniečiai siekia susigrąžinti milijonus iš šilumos tiekėjų“ ir „Valdžia slepia, kad sąskaitos už šilumą yra neteisėtos“ bei transliuotos minėtos laidos „LNK žinios“ ir „Karštas vakaras“, tačiau ši aplinkybė nepaneigia fakto, kad atsakovas visuomenės informavimo priemonėms pateikė savo nuomonę, o ne žinią.

Laisvė reikšti savo įsitikinimus yra vienas iš svarbiausių demokratinės visuomenės principų. Jis yra įtvirtintas LR Konstitucijos 25 str. bei Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 10 str. Saviraiškos laisvė gali būti taikoma tokiam informacijos ir idėjų skleidimui, kuris gali žeišti, šokiruoti ar trikdyti. Bet kokios saviraiškos įgyvendinimo išimtys turi būti aiškinamos griežtai, o apribojant šią laisvę, privalo būti pateikiami svarūs ir pakankami motyvai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009-03-03 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-100/2009).

Pagrindinė konkuruojanti vertybė nagrinėjamu atveju yra juridinio asmens teisė į dalykinę reputaciją. Pagal tarptautinės ir nacionalinės teisės suformuluotus principus asmens teisių apribojimas pateisinamas, esant trijų būtinų sąlygų visetui: 1) jeigu toks ribojimas numatytas įstatyme, 2) jeigu jis yra būtinas visuomenės interesų ir pamatinių vertybių apsaugai, 3) jeigu toks apribojimas yra proporcingas siekiamam teisėtam tikslui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-11-09 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-441/2010). Konkuruojant dviem teisiniams gėriams, svarbu nustatyti teisingą šių gėrių pusiausvyrą. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, kaip ir Europos Žmogaus Teisių Teismo, praktikoje taip pat akcentuojamas dėsningas juridinio asmens veiklos pobūdžio bei visuomeninio reikšmingumo ryšys su jo reputacijos gynimo bei leistinos kritikos ribomis: viešasis juridinis asmuo nesinaudoja tokiau pat dalykinės reputacijos gynimu

kaip privatus asmuo, viešojo asmens dalykinės reputacijos gynimo ribos siauresnės, o jo atžvilgiu leistinos kritikos ribos atitinkamai platesnės negu privataus asmens atveju (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010-11-09 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-441/2010).

Nagrinėjamos bylos atveju ieškinį dėl tikrovės neatitinkančių bei dalykinę reputaciją (gerą vardą) pažeidžiančių duomenų paneigimo pareiškė UAB „Vilniaus energija“. Ši bendrovė visuomenei yra gerai žinoma, kadangi centralizuotai gyventojus aprūpina šiluma bei pašildo ir tiekia karštą vandenį. Taigi, jos veikla neabejotinai susijusi su viešuoju interesu, ir laikytina, kad šis juridinis asmuo yra viešasis.

Tokio asmens kritika, kad ir kokia griežta ar kandi ji būtų, yra leistina (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006-02-22 nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-142/2006). Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, Vilniaus apygardos teismo teisėjų kolegija nusprendė, kad UAB „Vilniaus energija“ dalykinės reputacijos gynimo ribos yra siauresnės ir atitinkamai jos atžvilgiu leistinos kritikos ribos yra platesnės.

Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl dviejų konstitucinių vertybių kolizijos, mano, jog nagrinėjamu atveju pirmenybė turi būti teikiama teisei reikšti nuomonę, kaip nusprendė ir pirmosios instancijos teismas.

„Demokratinėse šalyse tai yra vadinamieji strateginiai ieškiniai prieš visuomenę, kai korporacijos, verslininkai, pinigingi asmenys, siekdami savo tikslų, siekia atgrasyti pilietinę visuomenę, kad visuomenė neprieštarautų, nesikreiptų į valdžią. Tai vyksta ir teritorijų planavime, tiek komunaliniame ūkyje, kad žmogus, iškėlęs opią problemą, pasisakęs viešo intereso klausimais, pavyzdžiui, dėl nelegalaus nuotolinio šilumos punktų valdymo, visada žinotų, kad jis bet kada gali atsidurti teisme. Tam paslaugiai padėtų mūsų mielieji šilumininkai, mūsų kaimynai. Toks žmogus turbūt turėtų daugelį metų bylinėtis su šilumininkais, įrodinėdamas, kad savo nuomonės jam nereikia paneigti. Šilumininkai tokius teismus apmokėtų šilumos vartotojų pinigais, nes išlaidos tokiems teismams būtų įtrauktos į šilumos kainą“, – teigė P. Markevičius.

Žmogaus teisių stebėjimo instituto direktorius Henrikas Mickevičius žurnalistams yra sakęs, kad tokie „Vilniaus energijos“ veiksmai gali būti vertinami kaip socialiai neatsakingas elgesys. Be to, turėtų būti analizuojama, ar taip bendrovė nepiktnaudžiauja teise į teismą.

„Teisė į teismą yra viena iš svarbiausių žmogaus teisių, nes būtent teisme paprastai yra ginamos visos kitos teisės. <...> Deja, šia teise yra piktnaudžiaujama. <...> Labai svarbus vaidmuo čia yra teismo. Teismas, priimdamas bet kokį ieškinį, turėtų įvertinti, ar nėra piktnaudžiavimo teise į teismą šiuo konkrečiu atveju, ar nėra ieškinys išgalvotas, ar nėra piktavališkas, ar yra pagrįstas, ar iš pateikto ieškinio matyti teisėtas pareiškėjo interesas, kitaip sakant, ar nėra teismas apgaulinėjamas. Be abejo, tai padaryti esant pradinei stadijai labai sudėtinga, todėl teisėjai dažnai nerizikuoja, priima ir nagrinėja bet kokius ieškinius. Tuo,

matyt, šiuo atveju ir naudojamas“, – žurnalistams sakė H. Mickevičius.

Autorius: Vilniaus Žvėryno bendruomenė
Paskelbta: 2012-12-11 www.ekspertai.eu

TEISMAI APGYNĖ SUSIRINKIMŲ LAISVĘ

Kaip rašėme anksčiau, Vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto 3 policijos komisariato iniciatyva Alvydas Medalinskas, Romualdas Ozolas, Bronislavas Genzelis buvo traukiami administracinėn atsakomybėn už neva neteisėtai Nepriklausomybės aikštėje surengtą akciją „Už teisingumą“.

2012 m birželio 29 d. Vilniaus miesto 2 apylinkės teismas (teisėja Virginija Liudvinavičienė) nustatė, kad susirinkimo organizatoriai nepažeidė Susirinkimų įstatymo.

Teismas nurodė, kad Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 11 straipsnyje nustatyta teisė laisvai rengti taikius susirinkimus apima: *ne tik negatyvią valstybės pareigą netrukdyti rengti taikius susirinkimus, bet ir jos pozityvią pareigą suteikti tokių susirinkimų dalyviams atitinkamą apsaugą*. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 36 straipsnyje nustatyta, kad *negalima drausti ar trukdyti piliečiams rinktis be ginklo į taikius susirinkimus. Ši teisė negali būti ribojama kitaip, kaip tik Įstatymu ir tik tada, kai reikia apsaugoti valstybės ar visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmonių sveikatą ar dorovę arba kitų asmenų teises ir laisves* (Konstitucijos 36 straipsnio 1 ir 2 dalys).

Teismui nebuvo aišku, kokiais veiksmais ar neveikimu susirinkimo organizatoriai pažeidė Susirinkimų įstatymą. Atvirkščiai, būdami taikaus susirinkimo organizatoriai, jie tinkamai naudojosi Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Susirinkimų įstatyme numatytais teisėmis ir laisvėmis, jiems inkriminuojamų Susirinkimų įstatymo nuostatų nepažeidė, todėl negali būti traukiami administracinėn atsakomybėn.

Teismas atmetė policijos komisariato apeliaciją

Tačiau Vilniaus apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Vilniaus miesto 3 PK apeliaciniu skundu apskundė Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo nutarimą. Jis prašė jį panaikinti ir priimti naują sprendimą bei Romualdui Ozolui, Alvydui Medalinskui, Bronislavui Genzeliui paskirti administracines nuobaudas, nurodydamas, kad pareiškimas dėl organizuojamos akcijos „Už teisingumą“ Nepriklausomybės aikštėje, Vilniuje buvo išnagrinėtas Savivaldybės administracijos komisijos posėdyje, kuriame dalyvavo organizatorių deleguotas atstovas Naglis Puteikis. Todėl, anot komisariato, pirmosios instancijos teismas neteisėtai konstatavo, kad organizuojamos akcijos laikas ir vieta buvo pa-

keisti vienašališkai.

2012 m. rugpjūčio 31 d. Vilniaus apygardos teismas (Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėja Jolanta Čepukėnienė) išnagrinėjo šį skundą ir jį atmetė, pažymėdamas, kad išnagrinėjęs pranešimą apie susirinkimo organizavimą, savivaldybės tarybos vykdomojo organo vadovas ar jo atstovas turėjo priimti vieną iš šių sprendimų, kurį privalėjo skelbti nedelsiant: 1) išduoti susirinkimo organizatoriui pažymėjimą dėl suderintos susirinkimo vietos, laiko ir formos; b) atsisakyti išduoti tokį pažymėjimą, jeigu organizuojant susirinkimą gali būti pažeistas valstybės ar visuomenės saugumas, viešoji tvarka, žmonių sveikata ar dorovė ar kitų asmenų teisės ir laisvės. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 36 str. nustatyta, jog negalima drausti ar trukdyti piliečiams rinktis be ginklo į taikius susirinkimus. Teisiniai draudimai ar įpareigojimai, už kurių nesilaikymą gali būti taikoma griežta atsakomybė, turi būti formuluojami nedviprasmiškai. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, jog pilietinės akcijos „Už teisingumą“ organizatoriai nebuvo kviečiami į savivaldybės instituciją dėl kitos susirinkimo vietos ir laiko suderinimo, tačiau jiems buvo išduotas leidimas (pažymėjimas) dėl suderintos renginio (susirinkimo) vietos, laiko ir formos, leidžiant susirinkimą kitu laiku ir kitoje vietoje. Todėl Sąjūdžio iniciatyvinės grupės nariai Alvydas Medalinskas, Romualdas Ozolas ir Bronislavas Genzelis, būdami taikaus susirinkimo organizatoriai, tinkamai naudojosi Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir Susirinkimų įstatyme numatytais teisėmis ir laisvėmis, jiems inkriminuojamų Susirinkimų įstatymo nuostatų nepažeidė. Vilniaus miesto 2 apylinkės teismo 2012-06-29 nutarimas yra teisėtas ir pagrįstas, jį panaikinti ar pakeisti apeliacinio skundo motyvais nėra teisinio pagrindo.

DĖL PRETENDENTO PREMIJAI GAUTI

Lietuvos Laisvės premijų komisijai

2012 10-04

Vadovaujantis Jūsų 2012-10-01 raštu Nr.S-2012-7403 dėl pretendentų Laisvės premijai gauti Lietuvos žmogaus teisių asociacija siūlo ją suteikti žymiam Lietuvos disidentui Antanui Terleckui.

A.Terleckas 1976–1977 m. buvo vienas iš pagrindinio leidinio „Laisvės šauklės“ leidėjų. 1978 m. vasarą su bendraminčiais jis įkūrė Lietuvos laisvės lygą (LLL). 1979 m. vasarą kartu su LLL nariais leido nelegalų leidinį „Vytis“.

1979 m. rugpjūčio 23 d. kartu su bendraminčiais parašė ir išplatino „45 pabaltijiečių memorandumą“, raginantį likviduoti Baltijos valstybėse Molotovo-Ribentropo pakto pasekmes.

A.Terleckas už savo pažiūras ir Lietuvos laisvės siekius sovietinėse valdžios buvo teisiamas ir kalinamas. Jis ne vienerius metus praleido tremtyje sovietų lageriuose.

1987 m. rugpjūčio 23 d. A. Terlecko vadovaujama Laisvės lyga prie Adomo Mickevičiaus paminklo Vilniuje organizavo mitingą Molotovo-Ribentropo sąmokslui paminėti. 1989 m. rugpjūčio 6 d. Gotlando saloje (Švedija) kartu su Sąjūdžio ir išeivijos atstovais pasirašė Gotlando komunikatą.

A. Terleckas visada sakė tiesą, nebudamas, kokios pasekmės laukia jo tiesos sakymo. Todėl Lietuvos žmogaus teisių asociacija mano, kad jis yra tinkamiausias pretendentas Laisvės premijai gauti ir siūlo jį apdovanoti šia premija.

*Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas
Vytautas Budnikas*

DĖL 2012 METŲ LAISVĖS PREMIJOS PASKYRIMO ANTANUI TERLECKUI

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMAS NUTARIMAS

2012 m. lapkričio 8 d. Nr. XI-2392
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos laisvės premijos įstatymo 2 straipsnio 8 dalimi ir Laisvės premijų komisijos 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimu, nutaria:

1 straipsnis.

Paskirti 2012 metų Laisvės premiją kovotojui už Lietuvos laisvę ir žmogaus teises, aktyviam Lietuvos neginkluoto pasipriešinimo dalyviui, politiniam kaliniui, Lietuvos laisvės lygos įkūrėjui ir vadovui, „45-ių pabaltijiečių memorandumo“ iniciatoriui, pagrindinės spaudos leidėjui **Antanui TERLECKUI**.

2 straipsnis.

2012 metų Laisvės premiją **Antanui TERLECKUI** įteikti Laisvės gynėjų dieną – 2013 m. sausio 13-ąją.

Seimo Pirmininkė Irena Degutienė

Redakcijos adresas: Laisvės pr.60, LT-05120 Vilnius

Tiražas 600 egz. Spausdino „Ūlos tėkmės“ spaustuvė.

Leidžia Lietuvos žmogaus teisių asociacija

Laisvės pr.60-302, LT-05120 Vilnius. El.paštas: komitetas@lzta.lt; www.lzta.lt